

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{1}{2}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz •Kmetovalca• so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 23. V Ljubljani, 15. decembra 1913. Letnik XXX.

Obseg: Ali naj rabimo gnojnico ali umetna gnojila? — Duh po žveplenem vodiku v vinu. — Pokladanje ribje moke prasičem. — O sestavljanju in setvi travnih mešanic. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Priloga „Konjerejec“: Sosea Razumnika konjereja. — Pouk o smrkavosti konj. — Po ozrebetenju. — Zakaj odhaja od konj oves neprebavljen in kako se to odpravi. — Konjerejske vesti. — Uradne vesti konjerejskega odseka. — Inserati.

Ali naj rabimo gnojnico ali umetna gnojila?

Kadar gre za fosfatna in kalijeva umetna gnojila, ki naj nadomeste gnojnico, je vprašanje, ki je napisano na čelu temu spisu, za veččaka tako neumno, kakor če bi kdo vprašal, ali more klobuk nadomestiti čevlje.

Skoraj vselej, kadar priobčimo kak spis o umetnih gnojilih, kar ni redko, vedno poudarjamo veliko važnost hlevskega gnoja, ki je bil, je in bo najvažnejši kmetijski gnoj. V hlevskem gnoju niso le vse potrebne rastlinske hranilne snovi, ampak ta gnoj tudi v drugih ozirih zemljo boljša, ker jo v fizikalnem oziru dela sposobnejšo za ugodno rast in pomaga razmnoževati preprotnost talne bakterije. Teh lastnosti umetna gnojila nimajo.

Ali so pa zato umetna gnojila nepotrebna?! Ne in desetkrat ne! Ravnajmo s hlevskim gnojem še tako razumno, njegov učinek je vendarle preveč enostranski, ker mu nedostaja prevažnih rudninskih hranilnih snovi, zlasti fosforove kisline. To pa prav posebno velja o gnojnici, in se z njo tudi nikakor ne sme pretiravati, če se istočasno drugim potom ne poskrbi tudi za rudninske hranilne snovi. O tem predmetu smo objavili v 20. številki letošnjega „Kmetovalca“ zelo dober in poučen izviren spis veččaka dr. Stockerja. Ta spis je bil vsled naše privolitve ponatisnjen in v več tisoč izvodih razdeljen po slovenskih pokrajinah.

Sama gnojnica končno travnike zaplevali z ničvrednimi, bujno rastočimi dušikovimi rastlinami, in tega razumen kmetovalec pač ne bo hotel storiti. Vsaka reč torej do svoje meje. Temu nedostatku gnojnice se ognemo, če istočasno gnojimo s fosfornatimi

in kalijevimi umetnimi gnojili. Enako je s samim našim slabim hlevskim gnojem na njivah, ki nam dajejo sramotno nizke pridelke, ker ne rabimo še dovolj umetnih gnojil, oziroma ne skrbimo za dosti fosforove kisline itd.

Kolikokrat smo že pojasnili zakon o najmanjši množini kake važne hranilne snovi, da se rastlina pri uživanju raznih hranilnih snovi vedno ravna po tisti potrebni snovi, ki je je v zemlji najmanj (Liebigov zakon o minimumu). Posledice prestopka tega zakona vidimo pri nas vsepovsod, in odtod naši borni pridelki.

Kmetijska družba deluje za umno rabo gnoja in gnojnice že več kakor pol stoletja s tiskom, s potovalnim poukom in s podporami, ki v to svrhu znašajo že stotisoče, a njeno tozadevno delovanje bi bilo nestrokovno, če bi ne propagirala tudi umne rabe umetnih gnojil. Na tem polju ima ona vse zasluge med Slovenci in kvečjemu lahko trdi, da so bile podpore za razširjanje rabe umetnih gnojil odločno veliko premalenkostne napram onim, ki so se porabile za porabo gnojnice. Lansko leto je kmetijska družba razpisala nagrade v znesku 1300 K za svoje podružnice, da se pospeši raba umetnih gnojil potom skupnega naročanja, torej le raba umetnih gnojil potom skupnega naročanja. Sedaj pa je prišel list, ki mu ni prav naše upravičeno očitane, da so gorenjske družbene podružnice glede skupnega naročanja umetnih gnojil zaostale za drugimi, dasi se ta naša opazka naslanja le na skupno naročanje, kajti družbi je prav dobro znano, da se je na Gorenjskem vseeno več umetnih gnojil porabilo kakor drugje, in dotični list je končno pristavil: „Sicer pa — ali bi zaenkrat ne bilo bolj pametno nagrade dajati za gnojnične jame?“

Iz gornjega pojasnila bo vsakdo sprevidel, da ta opomnja izvira zgolj iz nevednosti in površnosti, ki jo je zakrivil kak pisec, ki misli, „da vse ve, kar zna in hoče“, in ki hoče blobuk nadomestiti s čevlji.

Pisec naj si zapomni:

1. Podpore za propagando umetnih gnojil so pri nas v primeri z onimi za umno ravnanje z gnojem in z gnojnico sploh nezadostne, čemur pa kmetijska družba ni vzrok, kajti njene tozadevne prošnje se ne uslišijo.

2. Razpisane nagrade so veljale le za skupno naročanje umetnih gnojil.

3. Denar, ki se je za te nagrade porabil, je bil od vsega pričetka določen izključno le za propagando umetnih gnojil in ga kmetijska družba drugače ni smela porabiti.

4. Ta denar je bil podpisancu osebno tako izročen, da bi ga bil smel sam zase porabiti, a ker on ne posnema drugih in mu je do čistih rok, ga je porabil v imenu družbe kakor se je njemu prav zdelo.

Kmetijstvo je najtežja obrt na svetu, in vendar se v to stroko mešajo razni šušmarji. Prilizujejo se kmetu in mu hočejo pomagati, a s svojim omalovaževanjem kmetijskega znanja dejansko kmetijstvo pravzaprav zaničujejo, četudi morda le nevede, ker si niso pridobili tolike izobrazbe, da bi spoznali bistvo umnega kmetijstva, ki ga vidijo le v ročnih delih kmeta, ne pa v naravnih zakonih, ki so podlaga kmetijstvu in jih mora umen kmetovalec poznati. Kmetovalca imajo ti ljudje za tepca, češ, kmetovalec je lahko vsak, in tak nadut šušmar, ki se je ognil težkemu kmetijskemu poklicu, da je postal kaj komednejšega, se kmalu čuti vzvišenega in sposobnega, da poučuje kmeta, in sicer celo napačno, da podira tisto, kar drugi dobrega store. V tem pravzaprav tiči naša avstrijska beda, kjer imamo za polovico preveč neplodnih uradnikov, ki s svojim za praktično življenje čisto nerabnim znanjem prezirljivo ovirajo razvoj vseh tehniških poklicev, torej tudi kmetijstva, dasi je edino napredek vseh vrst tehnike zmožen državo ohraniti in pridobivati sredstva za plače dobrih in potrebnih uradnikov, ne pa za slabe in nepotrebne, ki imajo dovolj časa izven svojega poklica delati reči, ki jih ne razumejo in tako kradejo Bogu čas, davkoplačevalcem pa denar.

Potrebno se mi je zdelo čez 30 let enkrat resnico povedati, zato sem porabil priliko, ki se mi je ponudila, kajti človeku končno vendarle prične presejati, če mora venomer poslušati napačne nasvete kmetijskih „mazačev“, ki so jeli rasti, kakor gobe po dežju.

Gustav Pirc.

Duh po žveplenem vodiku v vinu.

Mnogo je letos vina z nekim neprijetnim postranskim okusom, ki ga imenujejo naši vinogradniki kratkoma „duh po žveplu“. Ta izraz pa nikakor ni pravilen. „Duh po žveplu“ se sme imenovati edino le duh po žvepleni sokislini (žveplenem dimu), ostri duh in okus, ki ga dobi vino vsled preobilnega žveplanja z gorečim žveplom. Duh in okus, ki ga imam v mislih jaz, nas pa spominja na gnila jajca, in zares se nahaja v njem tudi isti plin, ki je v usmrdeh jajcih. Ta plin imenujemo žvepleni vodik, ker je iz žvepla in vodika. Zanima nas seveda, kako pride vino do tega okusa.

Mogočih je več slučajev.

1. Da se nahaja v sodu žveplo, ki ga raztopi vinski alkohol in se potem pretvori v žvepleni vodik ter tako povzroča označeno napako naših vin. Tako žveplo lahko pride v sod, če ga zažveplamo z navadnimi debelimi žvepljenimi traki. Debela plast žvepla teh trakov ne more dovolj hitro zgoreti in se del žvepla le raztopi ter kaplja nezgorel v sod. Kapljajo pa tudi tanjši žvepleni traki, ki je na njih žveplo na popirju. Popir prehitro zgori in raztopljeno žveplo odkaplja, preden je popolnoma zgorelo in se izpremenilo v žvepleni dim ali žvepleno sokislino. Rabiti je zaraditega pri žveplanju s takimi traki vedno priprave, da nezgorelo žveplo kaplja v skledice, pritrjene pod gorečim žveplom. V novejših časih pa teh priprav niti ne potrebujemo, ker se izdeluje nekaj let sem takozvano „azbestno žveplo“. Pri teh tankih žvepljenih trakih se nahaja žveplo na neizgorljivem azbestu, in četudi se del žvepla raztopi, teče po neizgorljivem traku navzdol in zgori, preden kane v sod.

2. Če smo v vinogradu prepozno žveplali z zmletim žveplom. Kakor znano, se vrši to žveplanje zoper trtno plesen ali oidij. Kdor ni pravočasno žveplal vinogradov, temu se plesen navadno močno širi in stem gniloba. Vsled tega se grozdje mnogokrat žvepla še pozno, celo tedaj, ko se je že bolj ali manj zmeščalo. Če žveplamo v pravem času, raztopi solnce žvepleni prah ali pa ga spere dež. Pri zgodnjem in pravočasnem žveplanju vinogradov se nam torej ni treba bati, da bi žvepleni prah prišel v mošt, oziroma v vino. Rado se pa to pripeti, če se žvepla pozno. Pri kipenju nastali alkohol raztopi te ostanke žvepla, in pod vplivom kipelnih gliv se razvija žvepleni vodik, ki kvari potem okus in duh vina.

3. V slučaju, da zažgemo v sodu, kamor naj pride mošt, preveč žvepla, ga nekaj spuhiti, nekaj se ga pa obori kot fin prah na stenah sode. Kipeči mošt in kipele glive pretvorijo ta prah v žvepleni vodik.

4. Tudi če leži vino predolgo časa na drožah, more priti žvepleni vodik iz drož v vino. Drože, ki so se izločile iz vina in se usedle na dno sode, so po veliki množini iz kipelnih glivic, ki so sedaj končale svoje delo. Tem izredno drobnim živim bitjem primanjkuje tukaj seveda hrane, in ker morejo stradati prenesti le nekaj časa, pomro sčasoma. V mrtvih kipelnih glivicah se pa mnogokrat razvija žvepleni vodik. Če preide ta v vino, trpi seveda okus. Da je moja trditev pravilna, mi dokazuje to, da imajo premnogokrat vinske drože duh po žveplenem vodik, dočim je pravočasno pretočeno vino popolnoma zdravega okusa. Tudi iz takih drož dobljeno žganje ima rado omenjeni neprijetni duh in okus. Vino, ki bi ostalo dalj časa nepretočeno na takih drožah, bi se gotovo nalezlo iste napake. Važno je torej posebno v takih slučajih pravočasno pretakanje vin. Letos dosedaj vino seveda še ni dobilo slabega okusa od drož. Priporočalo se ga pa bo v kratkem pretočiti.

5. V redkih slučajih najdemo duh po žveplenem vodik tudi v vinu, ki ni nikdar prišlo z žveplom v dotiko, niti v sodu, niti kot grozdje. V takih izrednih slučajih se nahaja žveplo ali v zemlji ali v gnojilih in pridejo spojine žvepla z drugimi redilnimi snovmi že v grozdnih sok. Pravijo, da je tudi po obilnem gnojenju s svežim hlevskim gnojem mnogo takih žvepljenih spojin v moštu. Kipele glive jih potem pretvorijo v žvepleni vodik.

Iz navedenega vsakdo lahko najde vzrok, ki je pri njegovem vinu zakrivil okus in duh po žveplenem

vodiku. Povedati pa še moram, kako naj ravnamo s takim vinom, da izgubi to napako. Za to imamo več sredstev na razpolago.

1. Če je duh bolj slab, zadostuje, če se vino pretoči z močnejšim prezračanjem, n. pr. da teče iz pipe čez metlico ali skoz razpršilnik v škaf, da se tako bolj razprši. Žvepleni vodik je namreč plin, ki jako hitro spuhne. Če v vinu ni preveč žveplena vodika, ga s takim pretakanjem lahko odpravimo popolnoma.

2. Prav dobro je tudi pretočiti taka vina čez baker, bodisi da imamo kletarski lij iz bakra, bodisi da položimo vanj bakrene plošče, da čez nje teče vino. Žvepleni vodik potemni baker, in je treba to temno plast vselej zopet zbrisati (pri vsakem škafu vina) ker učinkuje le svetel baker. Vzeli bi lahko tudi bakreno kapo z žganjarskega kotla, da bi skoz njo teklo vino, toda treba jo je dobro osnažiti, da cevi znotraj niso zelene, da zeleni volk ne zastrupi vina.

3. Vino, ki ima nekoliko več tega duha in okusa, naj se prezrača in čez baker vlije v sod, ki je nekoliko zažveplan. Žveplena sokislina ali žvepleni dim namreč zopet razkroji žvepleni vodik in se tako izgubi duh in okus, ki ga ta povzroča. Kisik žveplene sokislne se spoji z vodikom žveplena vodika in ostane od obeh spojin čisto žveplo, ki se izloči iz vina kot fin prah. Ta prah se obori na steni sode. Seveda ga vino zopet lahko raztopi in ga kipelne in druge glivice in bakterije izpremene v žvepleni vodik. Tako bi bila ponovljena napaka, ki smo jo pred kratkim odpravili. Zaraditega moramo taka, z žveplanim dimom ozdravljena vina kmalu zopet pretočiti in sode dobro osnažiti, da se iz njih odstrani žvepleni prah. Rdeča vina in črnine izgubijo seveda pri tem načinu zdravljenja nekoliko svoje barve.

Tuintam se pa vendar lahko pripeti, da nam ne zaleže nobeno navedenih sredstev. To je potem ena tistih ugank, ki nam jih le še prepogosto stavijo naša vina in ki jih ne vemo rešiti. V takih, sicer zelo redkih slučajih nam ne preostaja drugega, kakor da to vino pomešamo s toliko množino zdravega vina, da se duh izgubi in ga tisti, ki ni poučen o napaki vina, več ne čuti.

R. Zdolšek.

Pokladanje ribje moke prasičem.

V 19. številki letošnjega „Kmetovalca“ z dne 15. oktobra t. l. smo objavili obširen spis o ribji moki kot močnem krmilu za prasiče, ki posebno pospešuje rast in pitanje teh živali. Istočasno smo objavili, kako učinkuje ribja moka, v kakšni množini jo je pokladati, in smo povedali, da bo imela kmetijska družba odslej ribjo moko vedno v zalogi.

Doslej je pri kmetijski družbi naročilo ribjo moko več sto prasičerejcev, seveda večinoma le v majhnih množinah, kar je popolnoma prav, ker je najbolje, če kmetovalci nove reči najprej sami poskušajo. Prvi naročniki imajo sedaj že večtedenske izkušnje, zato nas zelo veseli, da zelo pogosto prihajajo poročila o izredno dobrih uspehih s tem novim krmilom. Prepričani smo, da bo ribja moka tudi pri nas postala močno krmilo za prasiče, da brez njega razumen prasičerejec ne bo mogel izhajati, zlasti če nima za mlade odstavljene pujske na razpolaganje cenega posnetega mleka, ki je vsekakor eno najboljših krmil za mlade prasiče.

Vsak, ki prične pokladati svojim prasičem ribjo moko, naj se pa strogo ravna po navodilu v gori omenjenem spisu, ki ga v ponatisu more vsak čas zastoj

dobiti pri naši družbi, in naj vrhutega tako ravna, da se bo mogel na svoje oči prepričati o učinku ribje moke. V to svrho priporočamo tistim, ki prično ribjo moko pokladati in imajo več prasičev, da naredi primerjalne poskušnje na ta način, da svoje prasiče razdele v kolikor mogoče enake partije glede starosti in teže, ter eno partijo prasičev krmijo z ribjo moko, drugo pa ne. Že oko bo pokazalo, če je kaj učinka, a še bolje je prasiče vsaj vsakih 10 dni tehtati in potem izračunati, kako se je krmljenje ribje moke izplačalo.

Od ene strani smo pa dobili slabo poročilo o učinku ribje moke, in ker nas je zadeva zanimala, smo se podali na mesto, da zadevo preiščemo. Tamkaj smo takoj dognali vzrok neuspeha, kajti krmljenje prasičev je bilo skrajno nerazumno. Dotičnik je pokladal svojim prasičem skoraj izključno le krompir, in sicer na vodi redko razkuhanega. Ker je pa vedel, da taka redka krompirjeva juha ne izda veliko, je pokladal veliko preveč ribje moke. Prevelike množine ribje moke pokladati prvič ni gospodarsko in drugič tudi ni zdravo. Vsled našega pouka je pričel pokladati goste krompirjeve žgance in le toliko ribje moke, kakor je prav, in sedaj smo že dobili poročilo, da so prasiči zdravi in prav izborno uspevajo. Ta slučaj bodi drugim prasičerejcem in sploh živinorejcem v pouk, da najboljša reč postane slaba, če se pretirava.

0 sestavljanju in setvi travnih mešanic.

(Po dr. T. vitezu Weinzierlu preložil in priredil inženir Jak. Turk).

(Dalje.)

(Glej stran 274.)

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja. Če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pismu priloženih 50 h v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 249. Ker letos krompir v shrambi močno gnije, vprašam, kako se krompir čez zimo v shrambi varuje pred gnilobo na tak način, da ne izgubi kalivosti? (A. P. v L.)

Odgovor: Predvsem je treba shrambo dobro očediti, dobro jo je nanovo pobeliti ter na vsak način dobro prezračiti. Krompir je prebrati in vsega nagnilega odstraniti. Nato je tla posuti s žvepleno moko, nanjo je nasuti krompir 20—30 cm na debelo in ga posuti z žvepleno moko in potem zopet nasuti enako debelo plast krompirja, ki se enako pospe z žvepleno moko itd., da se naredi običajen kup krompirja. Žveplena moka se fino razsipa, ali s žveplalnim mehom ali pa s prav finim sitom. Na 100 kg krompirja zadostuje kakih 50 gramov žveplene moke. Žveplanje je tako vršiti, da so po možnosti vsi gomolji poštupani s to moko. Žveplena moka razvija žvepleno sokislino, ki ne da živeti glivam, ki povzročajo gnilobo, jih zatire, ovira njih razmnoževanje in neki celo ozdravi napaden krompir, ne da bi kaj škodovala kalivosti.

Vprašanje 250. Ali se res mlad konj ne sme čediti preden je leto star? (A. N. v P.)

Odgovor: Dokler je žrebe neprivezano pri materi ali sploh v koč in dokler hodi na pašo, snaženje ni potrebno, izvzemši, če je blatnato in se mu dlaka skupaj drži. V tem slučaju ga je na omazanih mestih previdno odrgniti s slamo ali s cunjjo. Pri takem snaženju je pa človeku biti previd-

nemu, da se žrebe po nepotrebnem ne razburja in se ne naredi uporno za poznejše snaženje. Kakormitro je pa mladi konj stalno v hlevu privezan, se pa mora pričeti z rednim snaženjem, in sicer v pričetku s suho slamo, ki ni prašna, ali s cunjjo, ki bodi v pričetku mehka, pozneje pa

I. Množina posetve na hektar

pri polni (čisti) setvi najvažnejših deteljnih in travnih semen na podlagi povprečnih ravnosti, ki jih je postavila c. kr. prigljudna postaja za semena na Dunaju za leto 1903.

Št.	Semenska vrsta	Ravnost semen	Z d o k l a d o												Št.										
			Brez doklade		10%		20%		30%		40%		50%												
			kg	Kilo	kg	Kilo	kg	Kilo	kg	Kilo	kg	Kilo	kg	Kilo											
1	Domča detelja	85	21	1785	23	1955	25	2125	27	2295	29	2465	31	2635	34	2890	35	2975	38	3230	40	3400	42	3570	1
2	Bela	74	12	888	13	962	14	1036	15	1110	17	1258	18	1332	19	1406	20	1480	22	1628	23	1702	24	1776	2
3	Švedska	81	13	1053	14	1134	16	1296	17	1377	18	1458	20	1620	21	1701	22	1782	23	1863	25	2025	26	2106	3
4	Navadna nokota, prava	58	15	870	17	986	18	1044	19	1103	21	1218	22	1276	24	1392	25	1450	27	1566	29	1682	30	1740	4
5	Močvirska	60	14	840	15	900	17	1020	18	1080	20	1200	21	1260	22	1320	24	1440	25	1500	27	1620	28	1680	5
6	Ranjek	75	23	1725	25	1875	28	2100	30	2250	32	2400	35	2625	37	2775	39	2925	41	3075	44	3300	46	3450	6
7	Hmeljna lucerna	73	23	1679	25	1825	28	2044	30	2190	32	2336	35	2555	37	2701	39	2847	41	2993	44	3212	46	3358	7
8	Lucerna	85	31	2635	34	2890	37	3145	40	3400	43	3655	47	3995	50	4250	53	4505	56	4760	59	5015	62	5270	8
9	Esparzeta	69	196	1324	216	1490	235	16215	255	17535	274	18906	295	20350	316	21804	334	23040	353	24357	372	25668	392	27048	9
10	Mačji rep	87	18	1566	20	1740	22	1914	23	2001	25	2175	27	2345	29	2523	31	2698	32	2784	34	2958	36	3132	10
11	Travniška latovka	51	17	867	19	969	20	1020	22	1122	24	1224	25	1275	27	1377	29	1479	31	1581	32	1632	34	1734	11
12	Navadna	55	18	990	20	1100	22	1210	23	1266	25	1375	27	1486	29	1595	31	1705	32	1760	34	1870	36	1980	12
13	Pasji rep	63	26	1638	29	1827	31	1953	33	2079	36	2268	39	2457	42	2646	44	2772	47	2961	49	3087	52	3276	13
14	Šopulja	72	12	864	13	936	14	1008	16	1152	17	1224	18	1296	19	1368	20	1440	22	1584	23	1656	24	1728	14
15	Svetlikasta trstka	63	22	1386	24	1512	26	1638	28	1764	31	1953	33	2079	35	2205	37	2331	40	2520	42	2646	44	2772	15
16	Angleška lujika	78	55	4290	61	4758	66	5148	71	5539	77	6006	82	6396	88	6864	93	7256	99	7722	105	8190	110	8580	16
17	Laška	73	46	3558	51	3723	55	4015	60	4380	64	4672	69	5036	74	5402	78	5694	83	6059	87	6351	92	6716	17
18	Francoska pahovka	56	66	3696	73	4088	79	4424	86	4816	92	5152	99	5543	106	5936	112	6272	119	6664	125	7000	132	7392	18
19	Pasja trava	64	35	2241	39	2496	42	2688	46	2944	49	3136	53	3392	56	3584	60	3841	63	4032	67	4288	70	4482	19
20	Travniška bilnica	76	57	4332	63	4788	68	5168	74	5623	80	6080	85	6460	91	6916	97	7372	103	7828	108	8208	114	8664	20
21	Navadna ovčja bilnica	50	29	1450	32	1600	35	1750	38	1900	41	2050	43	2150	46	2300	49	2444	52	2600	55	2750	58	2900	21
22	Trdikasta	50	28	1400	31	1550	34	1700	36	1800	39	1950	42	2100	45	2250	48	2399	50	2500	53	2650	56	2800	22
23	Rdeča bilnica	42	35	1470	39	1638	42	1764	46	1932	49	2058	53	2226	56	2352	60	2520	63	2646	67	2814	70	2940	23
24	Raznolistna rdeča bilnica	36	62	2232	68	2448	74	2664	81	2916	87	3132	92	3312	99	3564	105	3780	112	4032	118	4248	124	4464	24
25	Trstina bilnica	72	50	3600	55	3960	60	4320	65	4679	70	5040	75	5400	80	5760	85	6119	90	6480	95	6840	100	7200	25
26	Travniški lisčji rep	47	14	658	15	705	17	799	18	846	20	940	21	987	22	1034	24	1128	25	1175	27	1269	28	1316	26
27	Volnata medena trava	52	19	988	21	1092	23	1196	25	1300	27	1404	29	1508	30	1560	32	1663	34	1768	36	1872	38	1976	27
28	Zlata pahovka, prava	52	10	520	11	572	12	624	13	676	14	728	15	780	16	832	17	884	18	936	19	988	20	1040	28
29	Rosulja, prava	40	25	1000	28	1120	30	1200	32	1280	35	1400	37	1480	40	1600	43	1720	45	1800	48	1920	50	2000	29
30	Pokročna stiklaa (Bromus erectus Huds.)	53	76	4028	84	4472	91	4823	99	5247	106	5618	114	6039	122	6466	129	6837	137	7261	144	7632	152	8056	30
31	Goša stiklaa (Bromus inermis Less.)	57	71	4047	78	4446	85	4845	92	5223	99	5643	107	6099	114	6498	121	6887	128	7296	135	7685	142	8094	31
32	Rman	51	14	714	15	765	17	867	18	918	20	1020	21	1071	22	1122	24	1224	25	1275	27	1377	28	1428	32

leško trdejša. Konja je počasi, s previdnostjo in z lepim ravnanjem privaditi na snaženje, in kakor hitro prenese krtačo ali cele štrigelj, naj se tudi to orodje rabi. Taka čerja žrebetu prav nič ne škoduje, nasprotno, tako mu koristi, kakor odraslemu konju, in če vlada predsodek, da se žrebe pred enim letom ne sme snažiti, prihaja to le od tod, ker imajo žrebete silno občutljivo kožo in se z nepravilnim in sirovim snaženjem lahko naredijo za vse življenje uporna proti snaženju, a v tem slučaju ni vzrok snaženje, ampak napačno pričeto snaženje.

Vprašanje 251. Ali se da narediti iz že prekuhanega češpljeve gošče in iz vinskih drož še kis? **Kako se dela kis iz gošče, ki se je za žganje že prekuhalo?** (F. C. v K.)

Odgovor: Kis je razredčena kislina. Kisova kislina se tvori iz alkohola. V prekuhani gošči ri navadno nič ali vsaj ne veliko alkohola, zato se bo malokdaj izplačalo iz tega delati kis. Poskusite goščo zmešati z vodo, zmes postavite na gorke, če je kaj sladkorja, potem ta pokipi in se izpremeni v alkohol, ki se s prejšnjimi ostanki alkohola kmalu pretvori v kislino, kar vse skupaj pa le tedaj da dovolj močan kis, če je bilo v zmesi dovolj alkohola.

Vprašanje 252. Moji petletni kobili je pričela na nogi gniti strela, t. j. tisti člen nad kopitom, ki je malo mehkejši, ter se iz rane izceja gnoj. Kakšna bolezen je to in kako naj jo zdravim? Kobilo je zdravil že neki tukajšnji kovač s prežganim galunom, pa ni nič pomagalo. (M. J. v V.)

Odgovor: Strela na kopitu ni nikak člen, ampak je rožen del kopitovega podplata, ki ima rogovilasto obliko. Med rogovilama se nahaja medstrelna jama, kjer se vsled nesnage in brčkone vsled okuženja po gotovi glivi prične gniti, ki se imenuje strelna gnitoba. Strelne gnitobe ni težko ozdraviti; skrbeti je le za skrajno snago. Vse, kar je gnilega, je odstraniti, osnaženo strela je razkužiti in jo je potem zdraviti s sredstvi, ki gnitobo zatro. Taka sredstva vam more zapisati vsak živinozdravnik. Lastnost strelne gnitobe je, da ostane omejena samo na strela. Če se pa gnitoba razširi na druge dele podplata in kopita ter gre tudi gor do pet, potem to ni več gnitoba strela, ampak je rak na strela, oziroma na kopitu. Ker Vi pravite, da je strela tamkaj nad kopitom pričela gniti, kjer je mehkejša kakor kopito, sumimo, da ima kobila na kopitu raka. Rak na kopitu je silno nevarna bolezen, se smatra skoraj za neozdravljivo in se le malokdaj posreči večjemu živinozdravniku, da bi ozdravil kopitnega raka.

Vprašanje 253. Ali sme kmetovalec svojo doma vzrejeno živino klati, kadar meni, da jo bo vsled sramotno nizkih cen na drobno bolje v denar spravil, če jo razseka? Tukajšnje okrajno glavarstvo stoji na stališču, da le mesarji smejo živino klati in meso nadrobno prodajati; le v slučaju sile ali nesreče sme živinorejec doma klati in meso prodajati. Tukajšnje okrajno glavarstvo tudi zahteva, da se mora vsa živina iz vse vasi klati na enem istem prostoru. (J. K. v Š.)

Odgovor: Mnenje tamošnjega okrajnega glavarstva je napačno, kajti kmetovalec sploh sme doma klati svojo živino in meso prodajati v takem obsegu, da klanje ne dobi obrtnega značaja. Iz zdravstvenih ozirov bi bilo klanje za vsa v enem istem prostoru pač želeto, a to nikakor ne gre, ker potem bi tisti prostor postal prava klavnica in bi klanje živine dobilo obrtni značaj. Sicer so pa nevarnosti za zdravstvo ljudi in živali pri klanju prasičev večje kakor pri klanju govedi, in to pač ne gre od kmetovalcev zahtevati, da bi imeli tudi za prasiče skupno klavnico. S stališča

obrti in z zdravstvenega stališča je pa končno enoinisto, če kmet doma zakolje svojega prasiča ali svoje govedo. Seveda mora zaklano žival ogledati mesogledec in je treba plačati užitninski davek od tistega mesa, ki se proda. Res so pa obrtne oblasti to zadevo različno tolmačile, zato je c. kr. trgovinsko ministrstvo l. 1909. dalo podrejenim oblastim navodilo, kako naj postopajo, in so sedaj vsi dvomi izključeni. Odstavek tega navodila slove: „Potemtakem klanja in prodaje mesa po kmetovalcih ni smatrati za nedovoljeno mesarsko obrt, če in dokler je to delo postranska kmetijska obrt. Klanje in prodajo mesa po kmetovalcih je toliko časa smatrati za postransko kmetijsko obrt, ki zanjo ne veljajo določila obrtnega reda, dokler se vrši v mejah, ki so primerne dotični kmetiji, in dokler se vrši po posestnikih samih, oziroma po njihovih kmetijskih delavcih ali drugih pomožnih osebah, in sicer na preprost način, primeren kmetijskim odnošajem.“

Vprašanje 254. Kupil sem travnik, ki je močno zarasel z neko bodečo rastlino, ki jo pri nas imenujemo gladež in ki dela tako bodeče seno, da ga skoraj ni mogoče z roko prijemati ter ga živina skoraj vsega podse spravi. **Na kak način se da gladež na travniku zatreti?** (A. H. v B.)

Odgovor: Gladež je večletna rastlina, ki svoje zelo trpežne korenine požene globoko v zemljo. Mlad gladež živina rada je in je celo prav mlečna krma, dočim starega gladeža živina ne mara in je vrhutega na travniku zelo nadležen plevel, ki izpodriva druge koristne rastline. Gladež uspeva le na suhih, slabo obdelanih in premalo zagnojenih tleh, zato je glavno sredstvo, gladež zatirati, dobro obdelovanje in gnojenje travnika in poleg tega pridno izrezovanje korenin kolikor mogoče globoko iz zemlje. Če imate priliko na travnik napeljati vodo, potem to vsekako storite, kajti namakanje travnika je samonasebi zelo koristno in na vlažnih tleh tudi gladež ne more uspevati.

Vprašanje 255. Kdaj je bolje s hlevskim gnojem gnojene travnike prevleči z brano, spomladi ali jeseni? (I. S. v M.)

Odgovor: Vse kmetijske rastline, torej tudi žlahtne rastline na travniku, uspevajo le tedaj dobro, če je zemlja zrahljana, da more zrak vanjo. Zemlja se torej mora prezračevati, zato jo orjemo, branamo, okopavamo in rastline osipljemo. Vsa ta dela imajo poleg drugega tudi to nalogo, da zemljo prezračujejo. Če se zemlja ne prezračuje, t. j. da vanjo ne more v zadostni množini kisik iz zraka, pa se prične delati slabe sprsteninske kisline, ki zadržujejo razkrajanje. Žlahtne rastline se slabo razvijajo in končno prične rasti mah in lišaj, ki ovirata rast žlahtnih rastlin. Če se travnik redno ne brana, pa se porase z mahom ali celo z lišajem in pridelek je potem navzlic gnojenju od leta do leta manjši. Iz tega vzroka je brananje travnikov tako potrebno kakor gnojenje, in ker zrak učinkuje šele takrat, ko je dovolj gorko in se rastline prične razvijati, zato je edino pravi čas, travnike branati, zgodaj spomladi, ko so se toliko osušili, da je mogoče to delo vršiti, a vedno prej, preden prične travnik zeleneti. Travniki je treba spomladi temeljito prebrati ter se nikakor ni ustrašiti raztrgane ledine, ker tako obdelan travnik, celo če je dobro pognojen, se kmalu dobro in bujno zarase.

Vprašanje 256. Sčim se prežene pri prasičih neke vrste mrčes, ki je podoben ušem? Ali je v to svrhu priporočen tudi tobakov izvleček? (J. S. v M.)

Odgovor: Prasiči imajo prave uši, ki pijejo kri, a so nekaj večje in so temnejše barve kakor uši drugih živali. Prasičje uši se zatirajo kakor druge. Dobro sredstvo je tobakov izvleček, ki se dobiva v vsaki glavni prodajalni

tobaka. Vzame se ga na liter vode za jedilno žlico in se potem z narejeno mešanico namažejo vsa ušiva mesta. Vsaka uš, ki jo tobakova voda dobro zmoči, gotovo pogine. Ker pa navadno nekaj uši ostane nezmočenih, ali pa pridejo iz stelje, kamor so padle, nazaj na žival, zato je mazanje s tobakovo vodo kake tri dni vsak dan ponoviti in potem vsakih pet dni, dokler ušivost ne preneha, kajti ta voda ne umori gnid, in zato je pozneje ponoviti mazanje, da se umore tudi tiste uši, ki se izležejo iz gnid. Namesto tobačnega izvlečka morete vzeti tudi navadni tobak, in sicer ga je skuhati dobra 2 *dkg* na litru vode. Pri mazanju s tobakovo vodo pa morate biti previdni. Ranjena mesta na koži se s to vodo nikakor ne smejo mazati, ker ima tobak v sebi hud strup, ki povzroči hudo bolezen, če pride v kri, in včasih celo smrt živali. Tudi ni dobro, če prasiči dobe v gobec kaj tobakove vode in jo požro, kajti tobakov strup tudi v želodcu škodljivo učinkuje. Dobro in zelo hitro učinkujoče sredstvo proti ušem je bencin. Z njim je pa treba prav previdno ravnati, ker je silno vnetljiv. Z bencinom ni nikdar delati pri luči, torej le po dnevu, daleč naokoli ne sme biti nobenega ognja in nihče ne sme blizu z gorečo smotko. Steklenica z bencinom mora biti vedno dobro zaprta in hranjena na varnem mestu.

Vprašanje 257. Odkod prihaja, da se rdeča (solatna) pesa tako dolgo ne razkuha, in sicer tem dlje, čim starejša je, ter se mora že sedaj srednje debela pesa kuhati 8 do 9 ur? Pesa je hranjena v kleti kakor druga povrtnina. Pesa se tudi v ognjiščnih parilnikih ne zmežča prej kakor v drugih loncih. Ali je kako sredstvo, da bi se taka pesa skuhala vsaj v 2 do 3 urah? (F. Z. v R.)

Odgovor: Imate morda kako staro in posebno navadno vrsto pese, ki ima veliko lesne vlaknine v sebi, oziroma olesenele celice, ki se pri kuhanju le težko omehčajo in razženejo in zato kuhanje toliko časa trpi. V tem slučaju bi bila edina pomoč peso razrezati ter jo v manjših koscih v parilniku kuhati. Sicer Vam pa priporočamo za bodočnost dobiti seme kake zlahtnejše solatne pese, ki jih je danes vsepolno in so veliko nežnejše kakor naša stara rdeča pesa, ki je bolj za krmo kakor za jed. Lehko je pa v Vaši pesi tudi posebna vrsta beljakovine, ki pri kuhanju s trdo vodo naredi težko raztopno apnovo beljakovino. V tem slučaju poskusite peso kuhati v mehki vodi n. pr. v deževnici, ali pa pridenite vodi dvojnoglikovokislega natrona, ki naredi vodo mehko, t. j. iz nje obori apno, ki je vzrok, da je voda trda.

Vprašanje 258. Imam devet po deset tednov starih pujskov, ki so v petem tednu svoje starosti dobili po koži neko blato, da so kar rjavi in črni. Pujske smo že dvakrat umili s toplo vodo, a čez dva dni so bili zopet taki kakor prej. En pujske je posebno slab, ga močno napenja in težko diha. Prasiči imajo na razpolaganje prst, spuščal sem jih na prosto, kadar je bilo vreme ugodno, in sem sploh vse storil, kar je priporočeno v knjigi „Sosea Razumnika prasičereja“. Odkod prihaja ta kožna bolezen pujskov in kako se zdravi? (F. R. v R.)

Odgovor: Vaši pujski so sajasti. Tej bolezni je vzrok ekcem na koži. Sajasti postanejo skoraj izključno le prav mladi, slabo oskrbovani prasiči v zanemarjenih svinjakihi, ali pa vsled kake notranje bolezni oslabei in slabokrvni pujski. Poleg tega, kar že sami delate, je take pujske predvsem dobro in pravilno krmiti, zato Vam toplo priporočamo pokladati jim ribjo moko. S kože je odstraniti vso rjavo skorjo ter iz kože izcejene snovi, in sicer z nežnim drgnjenjem s kako cunjjo, namočeno v lanenem olju ali v apneni vodi. Tako osnažene pujske je poštupati s kako moko, ki suši in krije kožo. Take štupe so moka iz finega skroba,

riža, hrastove lubadi, seme lisičjega repa. Tako ravnanje, ponovljeno v gotovih presledkih, navadno pomaga v zvezi z dobrim oskrbovanjem in pravo krmo pri akutni tej bolezni, dočim je zdravljenje kroničnega ekcema težavnejše. Pri tem se rabijo razne maže, a to le pod nadzorstvom živinozdravnika, ki zapiše pravo mažo.

Vprašanje 259. Ali je kako sredstvo, ki bi preprečilo sitno rjavenja železa, zlasti kmetijskega orodja, kakor n. pr. kos itd., ki se čez zimo ne rabi? (J. P. v T.)

Odgovor: Rjavenje železa povzročata zrak in vlaga, zato je treba železo zavarovati pred tema činiteljema. Najpreprostejše sredstvo, železo varovati pred rjavenjem, je, da se po rabi do suhega zbrši, hrani v suhi shrambi in se namaže s kako mastjo, ki ovira dostop zraka in vlage. Za ta namen se tudi dobivajo posebne vrste laki, ki železo zanesljivo obvarujejo pred rjo, a je potem ta lak težko odstraniti z železa, kar pa pri kmetijskem orodju nič ne de, ker tega pred porabo ni treba storiti. Prav dobro sredstvo je mast za orožje, ki jo dobite v vsaki trgovini z železnino.

Vprašanje 260. Ob mojem vrtu ima sosed zarasel gozd, kjer veje gozdnega drevja segajo daleč na moj vrt in mi s svojo senco delajo veliko škodo. Ali smem posekati veje sosedovega drevja, ki segajo na moj svet, in čigave so potem posekane veje? (F. O. v K.)

Odgovor: Veje, ki vise nad tujim svetom so last posestnika tega sveta in jih sme posekati ter zase porabiti. To velja tudi za korenine drevja, ki segajo v tuj svet. Da se ne povzročijo nepotrební prepri in se ne vzbudi sovraštvo, Vam priporočamo najprej sosedu prositi, da on pristojevoljno poseka vse veje, ki segajo na Vaš svet, in šele potem, če sosed tega noče storiti, posekajte sami dotične veje.

Vprašanje 261. Dobil sem dovoljenje skuhati nekaj žganja iz češpelj, ne da bi plačal davek. Ali smem tja insem od brezdavčnega žganja prodati kako malenkost svojim prijateljem, ki me obiščejo, da bi s skupičkom pokrili vsaj nekaj stroškov kuhanja? (F. O. v K.)

Odgovor: Brezdavčno kuhanje žganja iz domačih pridelkov se dovoli izključno le za domačo rabo in je vsaka prodaja takega žganja, in sicer tudi v najmanjših množinah, strogo prepovedana. Kdor kaj brezdavčnega žganja proda in finančna oblast za to izve, mora plačati ne le ves davek od skuhanega žganja, ampak tudi visoko denarno globo.

Kmetijske novice.

Kmetijska šola na Grmu priredi za mladeniče iz vinorodnih krajev, ki se hočejo praktično izvežbati v vseh potrebnih vinogradniških in trtničnih delih, paktičen viničarski tečaj, ki bo trajal od 16. februarja do 31. oktobra 1914. V ta tečaj se sprejme 8 učencev v starosti od 16 let naprej. Viničarski učenci dobe brezplačno hrano in stanovanje in v denarju nagrade skupaj 85 K. Prošnje, ki jim je priložiti izpustnico ljuške šole in krstni list (namesto krstnega lista se lahko priloži tudi domovnica) je vložiti pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu, pošta Kandija pri Novem mestu, do 5. januarja 1914.

Družbene vesti.

* **Prihodnja številka „Kmetovalca“, ki bo 24. in torej zadnja tekočega letnika in ki ima iziti 31. t. m., morda ne izide pravočasno, ker utegnejo tiskarne svoje delo ustaviti, če se ne poravnajo nastali spori zaradi plač med lastniki tiskaren in**

njih uslužbenci. V tem slučaju prosimo potrpljenja in naj nihče lista ne reklamira, če ga ne dobi pravočasno.

P. n. gg. družbene ude uljudno opozarjamo, da so podružnični načelniki že dobili nabiralne pole za udnino za **l. 1914.**, in sicer s prošnjo, da naj izvolijo udnino pobrati do 1. decembra t. l. Prosimo p. n. gg. družbene ude, ki pri njih podružnični načelnik udnine ni pobral, da jo takoj načelniku izroče. Nekatere ude prosimo za udnino kar naravnost, in te tudi prosimo, naj nam jo kmalu pošljejo, ker nam je sedaj lažje urediti zadeve udov, kakor ob novem letu, ko se delo tako silno namnoži.

Popravek. V zadnji (22.) številki Kmetovalca naj se na prvi strani spodaj čita takole: Letos plačujejo pri nas za 100 kg smrekovih steržev blizu železnice 8 K, nazadnje pa po 11 K (namesto 4 K).

Umetna gnojila ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 18 odstotne žlindre v Ljubljani je 7.— 19% K 7.25 100 kg.

Naročbe na cele vagone po 10.000 kg se bodo izvrševale po naslednjih cenah.

K 544.— K 578.— K 612.— K 646.— K 680.— K 714.—
16% 17% 18% 19% 20% 21%

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25.— pri cellem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornic. Vozni list naj se vselej družbi vrne.

Rudninski superfosfat s 14% v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred.

Kalijevo sol po K 12.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 36.—K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krumpirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spise: „Gnojenje vinogradov“ v peti in šesti številki in „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna dušičnata gnojila“ v šesti številki letošnjega „Kmetovalca“.

Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10% v vodi raztopne fosforove kisline, 10% žveplenokislega kalija in 4% amonijevega dušika, oddaja družba po 17 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, pa je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Tropine podzemeljskega oreha. Te tropine imajo zamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 20 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg. Vsled ugodnega slepa more družba dati večje množine teh tropin sedaj celo po ugodnejših pogojih, kakor oljarne same.

Lanene tropine, ki so zelo priljubljene, ima družba vedno v zalogi. Stanejo K 20.— 100 kg v Ljubljani, v vrečah po 50 kg.

Sezamove tropine. Družba je ugodno kupila večje množine najfinije zmletih sezamovih tropin in jih oddaja po znižani ceni K 19.— 100 kg iz Ljubljane.

Sladkornata močna krmila kot izborna okrepčujoča primes k drugim krmilom ima c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za pitanje dovedi, prasičev ter za molzne krave po 19 K 100 kg z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Opozarjamo na spis „Sladkornata močna krmila“ v 2. št. lanskega „Kmetovalca“, ki pojasnjuje naravo, učinek in način pokladanja sladkornatih močnih krmil.

Klajno apno, 38—42%, oddaja družba v izvirnih vrečah, težkih 50 kg po 22 kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 h kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatve na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd.

Ribja moka. Odslej bo imela c. kr. kmetijska družba v zalogi ribjo moko, ki je izborna močno krmilo za prasiče. Družba jamči za njeno sestavo in zlasti za okoliščino, da zanesljivo nima v sebi preveč toliščobe. Opozarjamo prasičerejce na spis „Močno krmilo »ribja moka« kot pospeševalno sredstvo za rast in pitanje prasičev“, ki je izšel v devetnajsti številki letošnjega „Kmetovalca“ in ki ga kot „Gospodarsko navodilo“ prasičerejcem in tudi perutninarjem na zahtevanje brezplačno pošljemo. Ribja moka vsebuje najmanj 50% beljakovin, 13% fosforovokislega apna in največ 3% toliščobe ter stane pri manjših množinah 35 vinarjev kg, pri izvirnih vrečah po 75 kg pa 34 vinarjev kg z vrečo vred. — Majhne platnene vrečice, ki vsebujejo po 5 kg, stanejo 2 kroni z vrečico in voznim listom vred, a brez poštnine.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Dovjem dne 28. decembra 1913 ob eni popoldne v hiši načelnika.

S P O R E D :

1. Pregled računov za l. 1913.
2. Volitev odposlanca k občnemu zboru kmetijske družbe.
3. Slučajni nasveti in predlogi.

Kmetijska podružnica na Dovjem,
dne 8. decembra 1913.

A. Smolej, načelnik.

V a b i l o

na [občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe kranjske v Št. Vidu pri Ljubljani dne 26. decembra 1913 v prostorih načelnika na Trati točno ob treh popoldne.

S P O R E D :

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelnika, tajnika in blagajnika.
3. Pobiranje udnine za l. 1914.
4. Naročanje sadnih drevesec.
5. Razni nasveti in predlogi.

Če ne bo ob določenem času zadostno število udov navzočih, se bo občni zbor vršil pol ure pozneje, če bo navzoča desetina podružničnih udov.

Trata, dne 5. decembra 1913.

A. Štrukelj, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Rovtah v nedeljo, dne 28. decembra t. l. ob treh popoldne v prostorih Kmetijskega društva v Rovtah nad Logatcem.

S P O R E D :

1. Pregled računov za l. 1913.
2. Pobiranje udnine za leto 1914.
3. Posvetovanje o drevesnici.
4. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Rovtah nad Logatcem,
dne 3. decembra 1913.

Ig. Hladnik, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Boh. Srednji vasi dne 21. decembra 1913 ob treh popoldne v šoli.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnikovo.
2. Letni račun.
3. Nasveti in predlogi.

Kmetijska podružnica v Srednji vasi,
dne 9. decembra 1913.

Jakob Mlakar, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Semiču v nedeljo, dne 11. januarja 1914. ob osmih dopoldne v šoli v Semiču.

S P O R E D :

1. Potrditev računa za leto 1913.
2. Pobiranje udnine za leto 1914.
3. Sprejemanje novih udov.
4. Slučajnosti.

Opomnja. Če bi ne bilo ob določenem času zadostno število udov, se bo zborovalo pol ure pozneje, če bo navzoča desetina podružničnih udov.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe v Semiču.

Josip Mihelčič, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Žireh v nedeljo, dne 21. decembra po prvi maši ob osmih zjutraj v prostorih načelnika Iv. Kavčiča št. 6.

S P O R E D :

1. Pregled računov za l. 1913.
2. Pobiranje udnine in sprejemanje novih udov.
3. Slučajnosti.

Če bi ob določenem času ne bilo zadostno število udov, bo pol ure pozneje občni zbor sklepčen, če bo navzoča desetina podružničnih udov.

Kmetijska podružnica v Žireh,

dne 11. decembra 1913.

Iv. Kavčič, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Sv. Križu pri Litiji, dne 26. decembra t. l. ob treh popoldne v šoli.

S P O R E D :

1. Pregled računov za leto 1913.
2. Pobiranje udnine.
3. Raznoterosti.

Če bi ob določenem času ne bilo zadostno število navzočih udov, bo občni zbor pol ure pozneje sklepčen, če bo navzoča desetina podružničnih udov.

Kmetijska podružnica v Sv. Križu pri Litiji,

dne 9. decembra 1913.

Josip Oven, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice za Selško dolino dne 28. decembra 1913 ob treh popoldne v šolskih prostorih v Selcih.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnika.
2. Predlog računov.
3. Volitev načelnika in odbora.
4. Pobiranje udnine za leto 1914.
5. Slučajnosti.

Kmetijska podružnica v Selcih,

dne 9. decembra 1913.

Franz Hajnrihar, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Boh. Bistrici dne 7. januarja 1914 ob osmih predpoldne v občinsko pisarno.

S P O R E D :

1. Pregled računov za leto 1913.
2. Volitev podružničnega načelnika in odbora.
3. Slučajnosti.

Če bi ob določenem času ne bilo zadostno število navzočih udov, bo občni zbor pol ure pozneje sklepčen, če bo navzoča desetina podružničnih udov.

Kmetijska podružnica v Boh. Bistrici,

dne 10. decembra 1913.

Fr. Arh, načelnik.

KONJEREJEC.

Uradno glasilo samostojnega konjerejskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Soseda Razumnika konjereja.

10. Ravnanje s kobilami ob porodu.

„Sedaj bo pa že treba pripraviti koč,“ je rekel nekega jutra Razumnik svojemu hlapcu, ki je pozorno opazoval Miško. „Zdi se mi, da bo kmalu storila, ker je sramnica že precej zatekla in se je tudi vime že precej napelo.“

Razumnik stopi k Miški in ji skrbno opazuje vime.

„Ne bo dolgo, in Miška bo storila. Podkve ji je treba takoj odtrgati.“

Hlapec se je odstranil in je kmalu prinesel potrebno orodje. S pomočjo drugega hlapca je odtrgal kobilu podkve. Ko se je to zgodilo, je pripravil hlapec tudi steljo v koč ter je nato prepeljal kobilu vanj.

„Ali bi ne bilo vseeno, če bi ne bili kobilu odtrgali podkev?“ vpraša hlapec. „Moj prejšnji gospodar, kjer sem služil, ni dal nikdar tega storiti.“

Razumnik odgovori: „Če je kobilu podkovana, je vendarle nekoliko nevarno! Lehko na kak način rani žrebe. Tudi se mora računati stem, da je morda potrebna pomoč pri porodu. Če je kobilu podkovana, tedaj je porodniški pomočnik vedno v večji nevarnosti, kakor če bi bila bosa.“

Čez nekaj ur se je kobilu že začela vznemirjati. Vendar se je zopet kmalu umirila. Tudi vime se je nekoliko napelo.

Proti večeru je priteklo celo nekaj mleka iz seskov. Križ ji je tudi nekoliko upadel. Kobilu je postala zelo nemirna. Vlegla se je in opazati je bilo, kakor da so prav narahlo začeli popadki.

Ko je hlapec to videl, je hitel gospodarju povedati, da bo Miška storila.

„Precej zgodaj se mi zdi to,“ odvrne Razumnik in odide s hlapcem v hlev.

Ko sta stopila v hlev, je Miška popolnoma mirno ležala. Popadki so bili odjenjali. Ni trajalo dolgo, in kobilu je vstala. Približala se je jaslim in mirno zaužila ostalo seno, ki je še bilo v garah.

„Meni se zdi, da kobilu danes še ne bo imela žrebeta,“ pravi Razumnik. „Vendar pa moramo paziti. Za kobilu bi bilo tudi zelo dobro, če bi jo danes še kake pol ure prepeljal. Včeraj ni bila nič zunaj in danes tudi še ne!“

Hlapec je dejal Miško, ki je dosedaj mogla prosto hoditi po staji, na povodec.

Potem je vprašal: „Ali naj kobilu tudi odenem ali morda to ni potrebno?“

Razumnik je šel iz hleva, da vidi, kakšno je vreme.

Bil je precej neprijeten dan v aprilu.

„Ob takem vremenu bo najbrž prav, če jo odeneš. Če je pa mirno in toplo, je skoraj gotovo bolje, če se žival ne odeva. Nikakor ni dobro za plemenske kobile, če se omehkužijo. Vendar pa se mi zdi, da danes ne bo odveč, če kobilu odeneš.“

Hlapec je vodil kobilu pol ure okoli, potem jo je pa zopet gnal v hlev. Medtem se je pa zelo ulakotila in se je lotila krme z veliko slastjo.

Razumnik pravi: „Kobili moramo sedaj nekoliko krme utrgati. Videti je, da ima vseeno veliko mleka. Tudi je dobro, da želodec ob porodu ni preveč poln. Daj ji torej danes samo dve tretjini navadne množine krme.“

Hlapec je storil, kakor mu je ukazal gospodar.

Požrešna kobilu pa stem ni bila popolnoma zadovoljna. Željno je poiskala vsako bilko po jaslih in garah.

Uro po krmljenju se je zopet začela vznemirjati. Vlegala se je in zopet vstajala.

Popadki so bili močnejši in od nje sta šla blato in scalnica.

„Zdaj bo pa storila,“ vzklikne hlapec in hiti po gospodarja. „Ali naj pripravim vrvi, mast in tople vode?“ vpraša ves vnet.

„Čemu vrvi, mast in vodo?“ ga vpraša gospodar smeje. „Ali mislite žrebe takoj kopati, namazati in obesiti?“

Hlapec odgovori: „Kobili se mora vendar pri porodu pomagati. Pri prejšnjem gospodarju smo morali vselej imeti pripravljene vrvi, da smo z njimi izrekli žrebe, kakor hitro

se je pokazala glava in noge ter smo jih mogli doseči.“

„Ali ste imeli pri tem s kobilami in žrebeti kaj veliko sreče? Jaz bi dejal, da prav malo!“

„Sreče res nismo imeli veliko,“ odvrne hlapec. Porodi so bili težki in mi smo se prav trudili, da smo začeli kolikor mogoče zgodaj in močno vleči, da smo na ta način okrajšali porod, da je bilo žrebe preje zunaj!“

„Kako pa se je pri tem godilo kobilam?“ vpraša zopet Razumnik.

„Nekaj nam jih je pač poginilo,“ odvrne hlapec. „Tudi živinozdravnik ni mogel nič pomagati. Kmalu po porodu so zelo zatekle in čez kake 4 do 5 dni so poginile. Ker smo imeli s konjerejo toliko nesreče, jo je moj prejšnji gospodar tudi popolnoma opustil.“

Razumnik reče: „Pa je tudi prav storil. Mojih lepih kobil pa jaz nočem izgubiti. Nikdar pri porodih ne rabim vrvi, ampak čakam, da kobilu sama porodi. Zato pa v mojem hlevu še nobena kobilu ni pri porodu poginila in tudi nikdar ne pričakujem poroda s strahom in trepetom.“ Nato je zapustil hlev. Kobilu se je medtem zopet popolnoma umirila. Ker je bila še vedno lačna, je iskala krme na tleh med steljo.

Čez uro se je kobilu zopet začela vznemirjati.

Podoba 129.

Hlapec je pomenljivo zmajeval z glavo. Nikakor mu ni šlo v glavo, zakaj se gospodar za to stvar tako malo briga, dočim je bilo pri prejšnjem gospodarju v takih prilikah vse v skrbeh. Kakorhitro so se pri kaki kobili pojavili prvi, čeprav prav neznatni popadki in se je kobila vlegla, se je vznemirila vsa hiša, tekalo se je vsekrižem in mnogo vpilo. Ta je iskal vrvi, drugi je pripravljaval tople vode, tretji je zopet kaj drugega iskal. Če se je porod srečno zvršil, si je vse oddehnilo. To se je pa zgodilo malokdaj, ampak je bil porod ponesrečen. Tedaj pa je postalo razburjenje in stokanje še večje. Tu pa v vsej hiši niti opaziti ni, da bodo kar tri kobile kmalu imele žrebeta. Vse je bilo prav tako, kakor po navadi. Dobri hlapec je hotel še enkrat posvariti, kajti popolnoma prepričan je bil, da se bo zgodila nesreča, kakršno je že večkrat prej videl. In sam ni hotel biti temu kriv.

Po daljšem premišljanju se vendar ožunači. Gre v hišo in vpraša, če bi ne bilo prav poskusiti z roko, če ni kakih ovir za bližnji porod. Trdil je, da mu je to dobro znano in da je to večkrat poskušal pri prejšnjem gospodarju. Pravil je, da ga je to naučil neki star konjar.

Toda zadel je na popolnoma napačno struno.

„Če se moje kobile le dotaknete, Vas takoj zapodim iz službe,“ zavpije sicer tako prijazni Razumnik na hlapca. „Zapomnite si to in nikoli ne poskušajte takih neumnosti.“

„Kaj pa naj naredim, če bi danes ponoči kobila imela storiti?“ vpraša hlapec v zadregi.

Razumnik mu odgovori: „Tedaj pa mirno pokličite mene! Spite v hlevu, da takoj slišite, če bi se kobila vznemirila.“

Hlapec je odšel. Nikakor ni mogel razumeti, zakaj se gospodar za bližnji porod nič ne briga. Sklenil je prav skrbno čuvati, da kobila ali žrebe po njegovi krivdi ne pogine. Prinesel si je nekaj otepov in si napravil ležišče.

Kobila se je zopet popolnoma umirila.

Hlapec je zaspal; nikak nenavaden hrup mu ni motil spanja. Zbudil se je šele proti jutru. Kobila tudi še ni storila.

Ponoči pa je požrla skoraj vso steljo.

Ko je Razumnik prišel v hlev, je vprašal, če je kobila že storila.

„Storila še ni,“ odvrne hlapec. „ampak, . . . ampak vso steljo je požrla.“

„To ne sme biti,“ odvrne Razumnik, „Kobile se neposredno pred porodom ne smejo mnogo krmiti, da, skoraj stradati morajo, ker jim ob tem času nikakor ni v prid, če imajo želodec in čreva natlačena s senom in s slamo.“

„Privežem jo torej prav na kratko,“ meni hlapec. „Stelje potem ne more več žreti, če pa eno noč stoji, ji pa tudi ne škodi.“

„To bilo zelo nespametno,“ mu seže Razumnik v besedo. „Je pa vendar že mnogo pametneje, če ji po krmljenju privežemo nagobčnik (glej pod. 129.). Stelje potem ne bo mogla več žreti, vleže se pa lahko, kadar in kakor hoče.“

Dan je minil in kobila še vedno ni storila. Razumnik ukaže zato Miško zopet pol ure izprevajati.

Tudi drugo noč je bila kobila popolnoma mirna. Tretji dan preteče. Obnašanje kobile se še vedno ni nič izpremenilo. Maternica in vime pa sta ji precej močno otekla, vendar je po izprevajanju oteklina nekako splahnila.

Tretjo noč pa se je imelo zgoditi.

Kmalu po krmljenju se je začela Miška vznemirjati. Vstajala je in zopet legala, pri tem pa so bili opazati tudi že precej močni popadki.

„Zdaj pa bo,“ pravi Razumnik mirno. „Svetilka se mora postaviti v kot, da bo bolj temno.“

„Pri prejšnjem gospodarju smo pa nažgali toliko luči, kelikor smo jih le mogli dobiti,“ pravi hlapec nekako karajoče. „Če je treba kobili pomagati, tedaj je treba tudi videti, v temi ni mogoče pomagati.“

Razumnik, ki ga je skrbnost hlapčeva veselila, je rekel smehljaje: „Moji kobili pa ni treba pomagati. Moje kobile store vselej brez pomoči in najrajše v temi.“

Hlapec pa je zmajeval z glavo. Vse to se mu je zdelo ravno narobe, kakor je dosedaj videl.

Razumnik se je približal h koč, nalahko odprl vrata in pazno gledal vanj. Kmalu se mu je oko privadilo na poltemo.

„Kobila leži, popadki so tudi močni,“ je šepetal. „Kmalu se mora prikazati vodni mehur. Glavno je, da kobile ne motiva ali celo prestrašiva. Če bi sedajle tekalo polno ljudi semintja, če bi se vpilo in z vrati loputalo, bi to kobilu gotovo motilo. Vstala bi morda in bi skušala popadke zadrževati. To bi ji seveda škodovalo. Porod se najlepše zvrši, če je v hlevu mir in tema.“

Preteklo je zopet pet minut. Popadki so se pojačili.

„Sedaj se mora prikazati mehur,“ je pritajeno zaklical Razumnik. „Pridite semkaj in opazujte.“

Hlapec radovedno pristopi.

„Tako, sedaj se že vidi mehur!“ šepne gospodar zadovoljno. „Takoj bo žrebe tu.“

Prikazal se je velik modrordečkast mehur.

Zopet se pojavijo popadki, mehur počí in v njem se prikaže žrebe. Še malo se je morala kobila napeti in žrebe je bilo zunaj.

Kobila je zarezgetala in se ozrla nazaj. Nato je hitro vstala.

„Sedaj pa lahko vzameš luč,“ pravi Razumnik hlapcu.

Brž jo je hlapec prinesel in obesil tako, da je nekoliko razsvetljevala stajo.

Medtem je poskušalo žrebe dvigniti glavo. Precej ni šlo. Toda polagoma se je živalca okrepila. Tudi je kmalu potem poskušala vstati. To se ji pa še ni posrečilo.

Kobila je kazala veliko zanimanje in ljubezen za mladiča in ga je pridno lizala.

Ko je kobila hitro vstala, se je pretrgala tudi popkovina. Razumnik vzame svetilko in jo tako drži proti žrebetu, da je bilo mogoče popek dobro videti.

„Popkovina se je prav lepo odtrgala in tudi krvi ni prav nič opaziti,“ pravi Razumnik.

Žrebe se je zopet močno zagnalo in je skoraj stopilo na noge. Smehljaje sta ga opazovala oba. Po nekoliko poskusih se mu je slednjič res posrečilo vstati.

Sedaj se gospodar oglasi z dopadenjem: „To bo močna živalca. Če žrebe kmalu vstane, je to vselej dobro znamenje. Peljiva ga takoj h kobili, da se našesa.“

„Ali naj prej kobilu nekoliko izmolzem?“ vpraša hlapec. „Pri prejšnjem gospodarju sem moral vselej to storiti!“

„To je bila pa lepa neumnost,“ odvrne Razumnik. „Prvo mleko žrebetu nikakor ne škoduje, kakor to misli o nekteri nerazumni ljudje. Prvo mleko ima namreč to lastnost, da vpliva nekoliko odvajalno. Če bi žrebe ne dobilo prvega mleka, tedaj tudi črevesna smola ne

gre od njega, zato boleha vsled zaprtja. Le, če je vime tako polno, da bi žrebe s sesanjem moglo kobili povzročati bolečine, tedaj more biti umestno, če se kobila nekoliko izmolze. Drugače je pa to velika bedastoča.

„Torej smo pri prejšnjem gospodarju vse narobe delali,“ pravi hlapec odkritosrčno. „Sedaj se več ne čudim, da se mu je vse ponesrečilo.“

Medtem se je kobila otrebila. Trebilo je moral hlapec takoj odstraniti iz hleva. Žrebe sta spustila k sescem, in kobila se ga ni prav nič branila.

„Sedaj pa lahko pustiva oba, žrebe in kobilo skupaj, midva pa pojdiva tudi počivat.“ Tako je rekel Razumnik. „Upajva, da bo tudi Gidra tako lahko storila.

Lehko noč!“

J.

Pouk o smrkavosti konj.

Ta bolezen se pojavlja le vsled okužbe stem, da se prenese bacil smrkavosti, in se loteva poglavitno živali iz vrste kopitarjev.

Po tem, ali ima smrkavost svoj sedež v notranjih ali zunanjih organih (ki so najčešče po boleznih izpremenjeni), imenujemo bolezen nosno smrkavost, kožno smrkavost ali pljučno smrkavost.

Te oblike bolezni se nahajajo neredko skupaj na istem živinčetu. Bolezen poteka ali naglo (akutna smrkavost) ali počasi (kroniška smrkavost).

a) Nosna smrkavost ima svoj sedež v nosni sluznici, in to je najčešča oblika smrkavosti.

Njena znamenja so:

1. iz nosa se cedi redka, sluzasta, sluznognojna, zelenkastorumeni ali siva, pozneje lepljiva, gosta, grudasta, grda (gnojnična) tekočina, ki teče navadno na eni strani iz nosa in je tuintam pomešana s krvjo;

2. pokažejo se vozlasti, bunkasti otoki v goltancu, kakor lešnik, pa celo tudi kakor kurje jajce debeli in še debelejši, ki so trdi, neboleči, malo gibljivi, s sosesčino zrasli, ter tiče na tisti strani, kjer se cedi iz nosa;

3. vidijo se majhni trdi vozlički na sluznici nosne votline, posebno na hriplju, in iz njih se razvijejo okrogli, spočetka ploski tvorovi, ki se kmalu poglobijo ter kažejo potem vzvišen, rekel bi oglošan rob in umazano sivorumeni masno dno, stekajo se pri gostejšem stanju ter imajo potem podobo večjih, nepravilno zanožinastih uljes ali tvorov. Te izpremembe, če so blizu vhoda nosne votline, se zapazijo že z očesom, a če tiče više, se pa lahko otipljejo s prstom.

Če se na živinčetu najde že samo eno teh znamenj, je sumno smrkavosti, a če se zapazi obenem več takih znamenj, ni več dvoma, da je živinče smrkavo.

b) Smrkavost se razvije včasih najprej v pljučih, v sapniku in v jabolku ter se imenuje potem pljučna smrkavost. Tako živinče diha polagoma čim dalje teže, ima suh, votel kašelj ter hujša. Meseci lahko preteko, preden se tem znamenjem pridružijo znamenja nosne smrkavosti ali kožne smrkavosti. Tako navidez nadušljivo živinče se mora šteti za sumno smrkavosti, če je prej bilo prišlo v dotiko s smrkavimi živalmi.

c) Pri kožni smrkavosti se prikazujejo na različnih mestih života majhne, okrogle, malo ali sploh neboleče, kakor lešnik ali oreh debele rastoče bule, ki se kmalu omehčajo, predro kožo ter cede vlečljivo, rumenkasto ali včasih rjavkasto, rdečkasto, tudi grdo barvano gnojasto tekočino in delajo tvorove z okopno debelejšimi, vzvišenimi in oglošanimi robovi in nečistim (špehastim) dnom, ki so čimdalje večji ter izločajo vlečljivo, grdo, za dlako lepljivo tekočino. Med bulami in tvorovi se

včasih narejajo vožasti otoki, pogostoma tudi bunkaste otekline žlez na prsih in v dimljah.

Včasih se pokaže na tej ali oni nogi, posebno na zadnjih udih, razširjena, močna oteklina, kjer se pozneje narede bulasti vozli, ki se odpro, iz njih teče grdo barvan gnoj in izpremene se v tvorove.

Kadar smrkavost že dalje trpi, začne živinče hujšati, kratko sopsti, ima kratek, mlohav kašelj; videti je slabo, dlaka postaja motna in se ne sveti, po udih, na grodih in po trebuhu se delajo testovite otekline in živinče naposled pogine od same medlosti in onemoglosti.

V nekterih primerih se znamenjem smrkavosti pridruži huda vročica in potem utegne žival poginiti že po 8 do 14 dneh bolezni.

Smrkavost konj spada med živalske kužne bolezni in se mora takoj, kakorhitro se na konju spoznajo le nekteri gori označenih bolezenskih znakov, to v zmislu predpisov § 17. splošnjega zakona z dne 6. avgusta 1909, drž. zakonika št. 177., takoj naznaniti županstvu.

Kdor naznanilo opusti ali pa izbruh bolezni prepozno naznani, se kaznuje po politični oblasti kakor tudi ne more biti deležen državne odškodnine za pobi-tega smrkavega konja.

Smrkavost pri konjih je tudi za ljudi zelo nevarna, ker se more ta bolezen na različne načine prenesti na ljudi. Bolezen se lahko prenese na ljudi, če snažijo bolne konje, spe v konjskih hlevih, se odevajo s konjsko odejo. Nevarnost nalezanja je velika posebno za one, ki imajo rane na rokah ali na obrazu.

Da se nalezanje prepreči, si je treba po opravljeni oskrbi konj vselej natanko izmiti gole dele telesa (roke in obraz).

Po ožrebetenju.

Kobila ima navado, žrebe po ožrebetenju oblizati, da ga posuši, žrebe pa, na ta način spodbujevano, si takoj pomaga na noge, da pride materi do vimena ter sesa. Pri tem je treba mladiču pomagati ter mu, če je treba, vtekniti sesec v gobec. Le pri nekterih kobilah, ki so se prvič ožrebetile, ali pri zelo občutljivih kobilah, ki radi šegetavosti ne morejo trpeti, da bi se žrebe vimena doteknilo, je potrebno žrebe čuvati poškodovanja stem, da se kobili da dobre krme, da se kobila prime, ali se ji vzdigne prednja noga; v skrajni potrebi pa se ji celo natakne krotilnik. Mirno, prijazno ravnanje s kobilo je pri tem vsekdar glavna stvar ter tudi pomaga, da take kobile svoja žrebeta že v nekoliko dneh voljno puščajo k sebi.

Po ožrebetenju utrujeni kobili naj se privoščijo počitek; za poživiljenje pa naj se ji dá nekoliko kruha, korenja, mlačne pijače z zdrobljenim zrnjem itd. V prvih osmih dneh po ožrebetenju se mora pokladati klaja v manjših deležih, toda bolj pogostoma kakor pred ožrebetenjem. Klaja naj bo lahko prebavna ter ne sme biti preveč dražljiva. Dober oves in zdravo, krepko seno sta sploh glavna klaja. Pijača iz zdrobljenega ovsa se zelo priporoča, ker kaj dobro vpliva na množino in dobroto mleka.

Kobilo v prvih dnevih po ožrebetenju kaj pogostoma žeja. Ta žeja se mora seveda potolažiti, toda ne z ledenomrzlo vodo, marveč s tako, ki se ji prilije toliko tople vode, da je kakih 25° C. topla.

Paziti je treba, da se kobili ne poklada pokvarjeno, prašno ali kislo seno ali kaka druga ne popolnoma zdrava klaja, ker po taki klaji ni v nevarnosti samo

zdravje in življenje kobile, marveč tudi mladiča, ker dobiva slabo mleko. Tudi močna krmila, kakor n. pr. rž, bob, grah, za dojno kobilico niso nikakor primerna. Istotako se ne sme krmiti s posušeno ali zeleno deteljo.

Dojna kobilica v hlevu ne sme biti privezana. Toplina v hlevu ne sme biti nikdar manjša kakor 12° C., pa tudi večja ne kakor 19° C. Dalje hlev ne sme biti temen ter se mora zrak večkrat prenoviti, toda tako, da to ne dela prepiha.

Tudi na kobiljino vime je treba imeti vso pozornost. Če se na njem pokaže najmanjša napaka, je potrebno, da ga takoj preišče izvedenec. Le prečesto namreč so majhne napake vzrok nevarnim boleznim na vimenu.

Zakaj odhaja od konj oves neprebavljen in kako se to odpravi.

Poleg sena in rezanice je konjem najbolj navadna piča oves. Daje se jim ali sam ali mešan z rezanico. Znano je pa, da se med konjskim gnojem pogosto nahaja prav cel, neprebavljen oves. Taka piča je zavržena, ker namena svojega, živini dati redilnih moči, ni dosegla, in med gnojem popušča zrnje in stem vabi največkrat kmetijstvu škodljive živali, ki gnoj razkopavajo. Da zaužiti oves odhaja neprebavljen od konja, je krivo ali to, če je sicer zdrav, da se mu sploh ovsu daje preobilo, da ima primeroma premalo druge krme, ali pa da ima slabe zobe. O konjskih boleznih, ki povzročajo slabo prebavljanje nimamo namena pri tej priliki govoriti, ker bi bilo to preobširna naloga; omenjamo samo sploh, da je pri konjih, kakor pri vsaki živali sploh, na to gledati, da odhaja od nje blato redno, in v ta namen se priporoča, konjem večkrat dajati po nekoliko grenke soli. Če je vzrok slabega prebavljanja v tem, da dobiva konj preveč ovsu, a premalo druge krme, je celo lahko pomagati, da se ovsu primeša več rezanice in se sploh daje več sena. Če pa ima konj slabe zobe, je treba oves nadebelo zmleti. S takim ravnanjem si gospodar ohrani konje zdrave in krepke in razentega se varuje škode, ker ne zametava dobre piče, ki mu lahko dobro zaleže pri drugem gospodarstvu.

Konjerejske vesti.

Izvoz konj iz Avstrije. Ministrstva za finance, trgovino in kmetijstvo so z odredbo z dne 27. septembra 1913 zopet razveljavila prepoved izvoza konj iz Avstrije.

Vdelitev novih pincgavskih žrebcev. Pincgavski žrebci so se takole vdelili: Hedor se je oddal posestniku Antonu Burici v Dragomelj, Alarih posestniku Ivanu Kristanu na Vače, Brilant posestniku Antonu Rotarju v Podsmreko, Georg posestniku Vinku Janu v Spodnje Gorje in Blas posestniku Francetu Konšku v Trojane.

Oddaja vojaških kobil in konj. C. kr. vojno ministrstvo je naznanilo konjerejskemu odseku, da oddaja vojaške kobile, ki so še porabne za plemo, vsako jesen c. kr. kmetijsko ministrstvo potom c. kr. žrebčarskih oddelkov konjerejem v rabo za plemo. Prošnje je pošiljati na c. kr. žrebčarski oddelke v Gradcu, ki odločuje glede oddaje. Letošnja oddaja se je že zvršila. Nadalje je ministrstvo sporočilo, da vsako pomlad, navadno meseca marca, oddajajo konjeniški polki po nekaj konj v zasebno oskrbo in rabo posestnikom, ki imajo svoje bivališče v okrožju dotičnega polka, ki ni oddaljeno nad 100 km. Istotako oddajajo oddelki

s strojnimi puškami konje ali mule v zasebno oskrbo. Prošnje je vlagati na dotične polke.

Uradne vesti konjerejskega oseka.

Odborova seja samostojnega konjerejskega odseka c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani

se je vršila dne 23. septembra.

1. Živinozdravniški nadzornik Paulin je poročal, da se je vdeležil vsled poziva c. kr. kmetijskega ministrstva prebire žrebcev v državni kobilarni v Radavcu v Bukovini. Za Kranjsko se je izbralo 6 angleških žrebcev. Nadalje se je v državni kobilarni v Pibru na Štajerskem za Kranjsko izbral 1 angleški žrebec Furioso.

2. Kot zastopnik konjerejskega odseka se je udeležil živinozdrav. nadzornik Paulin dne 14. septembra nakupa pincgavskih žrebcev v Feldkirchenu na Koroškem. Nakupili so se 4 žrebci po 3600 do 4000 K.

3. Dne 15. in 16. septembra, oziroma 17. septembra so kupovale vojaške komisije konje za vojaštvo v Mekronogu, Št. Jerneju in Škocljanu na Dolenjskem. Nakupilo se je skupno 20 konj za vožnjo in ježo. Za posamezne konje je znašala cena od 800 do 1200 K.

4. Poraba 340 K namesto prej določenih 200 K kot darila konjerejskega odseka pri premovanju kobil na Kranjskem v letu 1913. se je odebrila.

5. Sklenilo se je državnega žrebca angleške pasme Barata izločiti kot nesposobnega.

6. Načelnik c. kr. žrebčarskega oddelka v Gradcu, gospod podpolkovnik Koch, je odstopil iz zdravstvenih ozirov. Na njegovo mesto je bil imenovan gospod major Karol plem. Pfeifer.

7. Kmetijsko ministrstvo je odredilo, da vojaške kobile, ki se oddajo konjerejem za plemensko rabo, preidejo v njih last takrat, ko odrede drugo žrebe.

8. Na predlog gospoda živ. zdrav. nadzornika Paulina se je sklenilo po enega pincgavskega žrebca oddati posestnikom Antonu Rotarju v Podsmreki, Antonu Burici v Dragomelj in Ivanu Kristanu na Vače.

9. Prošnja Franceta Cepudra iz Prapreč za podelitev še enega žrebca se je odklonila, ker zadostuje za ondotni kraj en žrebec.

10. Glede vdelitve osla-žrebca za Razdrto se je sklenilo o potrebi nadalje poizvedovati.

11. Na predlog odbornika gospoda Pibra se je sklenilo predlagati razveljavljenje prepovedi izvažanja konj.

Št. 33.314

R A Z G L A S.

Na podlagi deželnega zakona z dne 18. februarja 1885 (dež. zak. št. 13.) se stem splošno naznanja, da morajo posestniki žrebcev, ki hočejo v prihodnji spuščalni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitev tujih kobil, zglasti te svoje žrebce

najpozneje do 31. decembra 1913

pri političnem okrajnem oblastvu, v čigar okolišju se nahaja stajališče žrebčev. Dovoljeno je zglasti pismeno ali ustno; obenem pa je naznaniti ime in priimek, potem stanovalešče žrebčevega posestnika, kakor tudi plemo, starost, barvo in stajališče žrebčev.

Za žrebce sploh pod štirimi leti in za noriške žrebce pod tremi leti se ne deajo dopustila za spuščanje.

Kje in kdaj bo izborna komisija zglašene žrebce pregledovala in zanje dajala dopustila, da se ob svojem času na znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 5. decembra 1913.